

A Study of Gender Role Patterns and a Comparison of Defense Mechanisms Related to Happiness

การศึกษาแบบแผนบทบาททางเพศ และเปรียบเทียบรูปแบบกลวิธานป้องกันตัว ที่สัมพันธ์กับความสุข

Wilaiwan Srisongkhram*

วิไลวรรณ ศรีสงคราม*

Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

*Corresponding Author, E-mail: wilaiwan_s@rmutt.ac.th

Article Info

- Received: December 27, 2024
- Revised: December 27, 2025
- Accepted: December 28, 2025
- Available online: December 30, 2025

Abstract

The objectives of this research are to study the effects of gender roles and defensive styles on happiness. The sample comprised 389 teaching students selected using multi-stage random sampling. The instruments consisted of 3 questionnaires: the Bem Sex Role Inventory, the Defense Mechanism Rating Scale (DMRS-SR30), and Thai happiness indicators (THI-15), with reliability coefficients ranging from .753 to .861. Statistical analyses were tested by mean, MANOVA, and binary logistic regression. The results revealed that 1) the defensive styles that teaching students mostly used were mature defenses. 2) The students with androgynous males received the highest scores for both mature and maladaptive defenses, with significantly different scores from all other gender roles in mature defenses, while having different scores when compared to feminine males, feminine females, undifferentiated males, and undifferentiated females in maladaptive styles. 3) androgynous males had the highest happiness score and had significantly higher scores than undifferentiated females, masculine females, and undifferentiated males. 4) Mature styles support an increase in happiness, whereas maladaptive defenses reduce happiness. 5) All independent variables could predict a 23.7% happiness level, with the corrective prediction for high happiness better than low happiness. Overall, the logistic equation had a corrective prediction at a happiness level of 72.8%.

Keywords: Gender Roles, Happiness Levels, Maladaptive Defense Styles, Mature Defense Styles, University Students

บทคัดย่อ

จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของบทบาททางเพศและการใช้กลวิธานป้องกันตัวที่ส่งผลต่อความสุข กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูจำนวน 389 คนได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วย 3 แบบวัด คือ บทบาททางเพศ กลวิธานป้องกันตัว และความสุข มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .753 - .861 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความแปรปรวนพหุคูณ และการถดถอยโลจิสติก ผลวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาครูใช้กลวิธานป้องกันตัวมากที่สุด เป็นแบบมีวุฒิภาวะ 2) นักศึกษาเพศชายที่มีลักษณะทั้งความเป็นชายและหญิงสูงจะได้คะแนนสูงสุดทั้งกลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะและแบบปรับตัวได้ไม่ดีโดยมีความแตกต่างจากกลุ่มนักศึกษาที่มีบทบาททางเพศอื่นใน กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ และมีคะแนนกลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีแตกต่างจากผู้ชายที่มีลักษณะ ความเป็นหญิง ผู้หญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิง ผู้ชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ รวมทั้งผู้หญิงที่มี ลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ 3) ผู้ชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงจะมีคะแนนความสุขสูงที่สุด และมีคะแนนสูงกว่าผู้หญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ ผู้หญิงที่มีลักษณะความเป็นชาย และผู้ชายที่มี ลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ 4) กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะจะมีผลต่อการเพิ่มความสุข ส่วนกลวิธาน ป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีจะลดความสุข และ 5) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถพยากรณ์ความสุขได้ถูกต้อง ร้อยละ 23.7 กับการพยากรณ์ความสุขระดับสูงได้ดีกว่าความสุขระดับต่ำ โดยภาพรวม สมการโลจิสติกจะพยากรณ์ ระดับความสุขได้ถูกต้องร้อยละ 72.8

คำสำคัญ: กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดี, กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ, นักศึกษามหาวิทยาลัย, บทบาททางเพศ, ระดับความสุข

บทนำ

ปัญหาสุขภาพจิตในปัจจุบันเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มขยายวงกว้าง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ตามรายงานข้อมูลสถิติของแผนกสุขภาพจิตที่กล่าวว่าในช่วง 4 ปีที่ผ่านมาการฆ่าตัวตายและการทำร้ายตนเองในกลุ่มประชากรอายุ 15 – 34 ปีสูงขึ้น 4 เท่า (Public Health, 2022) โดยจัดได้ว่าเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของนักศึกษาไทยที่จำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วน (TCUJ Publication Department, 2023) อันเป็นผลมาจากการสะสมความเครียด และภาวะซึมเศร้าในช่วงวัยเรียน (Surapolchai, 2023) โดยเฉพาะอาชีพครูจัดว่าเป็นอาชีพที่ประสบกับความเครียดสูงในการทำงาน อันเนื่องมาจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาวิชาชีพครู (Inthapat, 2020) จากการศึกษาภาวะสุขภาพจิตในนักศึกษาครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 57.1 ร้อยละ 38.1 และ ร้อยละ 63 ตามลำดับ สาเหตุมาจากความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และเพื่อน ความพึงพอใจในระหว่างเรียน อาชีพที่ไม่แน่นอนตรงกับอาชีพที่อยากทำในปัจจุบัน โรคประจำตัว และด้านสภาพแวดล้อม (Kitrungrroj, 2023; Thanasupawat, Rojanamiti, Jaikaew, & Srirattanaball, 2025) ปัญหาสุขภาพจิตยังส่งผลให้มีความสุข รวมทั้งความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตลดลง ทั้งนี้ความสุขเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของคุณภาพชีวิตและยังสะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวที่ดีของบุคคล และระดับความสุขมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต (Burns & Crisp, 2022) จากการศึกษาที่ผ่านมาพบปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อความสุข เช่น สิ่งแวดล้อมที่พึงปรารถนา การมีทรัพยากรที่จัดให้จากสถานศึกษา และการได้รับการยอมรับจากเพื่อน (Boos de Quadros, Augusto Patricio, Sérgio Reinert, & Schmitt Miranda, 2023; Yazhen, 2023; Ratanasiripong, Siri, Hanklang, Chumchai, & Galvan, 2024) และปัจจัยภายในที่เกี่ยวกับลักษณะตัวบุคคล เช่น การมีสติในการควบคุมตัวเอง และความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งมีความสามารถในการพยากรณ์ความสุขได้ดีกว่าปัจจัยภายนอก (Denny & Steiner, 2009) นอกจากนี้ ปัจจัยภายในตัวบุคคล เช่น กลวิธีป้องกันตัวที่ทำงานปกป้องบุคคลจากสถานการณ์ความเครียดก็เป็นมิติที่สำคัญของโครงสร้างทางบุคลิกภาพที่ขึ้นอยู่กับลักษณะบุคลิกภาพพื้นฐานที่แตกต่างกัน (Basiaux, Le Bon, Dramaix, Massat, Souery, Mendlewicz, ...Verbanck, 2001) ที่จะเลือกใช้กลวิธีป้องกันตัวต่างชนิดกัน ที่เมื่อนำมาใช้อย่างซ้ำ ๆ ในการแก้ไขปัญหานั้นเป็นนิสัยความเคยชินจะมีผลต่อการใช้เกินซึ่งจะส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตโดยเฉพาะการใช้รูปแบบกลวิธีป้องกันตัวในแบบไม่มีวุฒิภาวะ (Bedel, 2019) โดยปัจจัยเหล่านี้ เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรลักษณะบุคคลที่สะท้อนออกมาในลักษณะบุคลิกภาพที่ต่างกัน (Parekh, Majeed, Khan, Khan, Khalid, Khwaja, ...Jehan, 2010) จากความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันของการใช้กลวิธีป้องกันตัวที่มีผลต่อสุขภาพจิต การศึกษาที่ผ่านมานำกลวิธีป้องกันตัวมาศึกษาในกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาทางจิตหรือคนไข้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาวะซึมเศร้า (Balikci, Erdem, Bolu, Oznur, & Celik, 2014) การทำร้ายตัวเอง และความพยายามฆ่าตัวตาย (Baykara & Alban, 2018) รวมทั้งความผิดปกติทางบุคลิกภาพ (Mostowik, Mielimaka, Rutkowski, & Ostrowski, 2022) และมีการศึกษาจำนวนมากที่ศึกษาในกลุ่มคนปกติ และงานวิจัยที่ผ่านมายังขาดผลในการพยากรณ์ว่าปัจจัยเหล่านี้จะมีความสามารถในการลดหรือเพิ่มความสุขได้มากน้อยเพียงใด

ซึ่งผลการศึกษานี้จะสะท้อนประสิทธิภาพของกลวิธีป้องกันตัวในแต่ละประเภทที่มีต่อการลดความเครียดของผู้ใช้และความสามารถในการพยากรณ์ระดับความสุขที่เกิดขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมลักษณะบุคลิกภาพทางเพศที่มีผลต่อการใช้กลวิธีป้องกันตัว และความสุข ตลอดจนการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตได้ในระยะยาว

สำหรับการศึกษานี้ได้เลือกศึกษากับบทบาททางเพศและเพศไปพร้อมกัน เพราะการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการเชื่อมโยงการใช้กลวิธีป้องกันตัวกับตัวแปรเพศที่มีการแยกออกจากตัวแปรบทบาททางเพศ ประกอบกับตัวแปรบทบาททางเพศจัดได้ว่าเป็นตัวแปรหลักของโครงสร้างบุคลิกภาพที่กำกับสุขภาพจิต (Savina, Antonovych, Gorova, Shevchenko, & Melnychuk, T. 2022) จึงมีความสัมพันธ์กับความสุขในตัวบุคคล (Ziadni, Jasinski, Labouvie-Vief, & Lumley, 2017)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทของกลวิธีป้องกันตัวที่นักศึกษาใช้มากที่สุดใน 3 อันดับแรกตามประเภทที่แตกต่างกันของบทบาททางเพศ
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแบบแผนบทบาททางเพศและกลวิธีป้องกันตัวของนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสามารถของบทบาททางเพศ และกลวิธีป้องกันตัวในการพยากรณ์ระดับความสุข

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักศึกษาที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีการใช้แบบแผนกลวิธีป้องกันตัวที่ต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีบทบาททางเพศความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงจะมีการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบมีวุฒิภาวะมากกว่า และมีการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบปรับตัวได้ไม่ดีน้อยกว่านักศึกษามีบทบาททางเพศในลักษณะอื่น
2. บทบาททางเพศและกลวิธีป้องกันตัวสามารถพยากรณ์ระดับความสุข

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. บทบาททางเพศ หมายถึง ภาพลักษณ์ทางพฤติกรรมที่แสดงออกมาของตัวบุคคลต่อสาธารณะหรือบุคคลอื่นที่สะท้อนออกมาในลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง บทบาททางเพศในการศึกษาคั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ โดยเป็นบทบาททางเพศของเพศชาย 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง 2) ลักษณะความเป็นชายสูง 3) ลักษณะความเป็นหญิงสูง และ 4) ลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ และบทบาททางเพศของเพศหญิง 4 ลักษณะ ได้แก่ 5) ลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง 6) ลักษณะความเป็นชายสูง 7) ลักษณะความเป็นหญิงสูง 8) ลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ สำหรับบทบาททางเพศที่ศึกษาในครั้งนี้สามารถวัดได้โดยใช้แบบสำรวจบทบาททางเพศ (Bem Sex Role Inventory Short Form)
2. แบบแผนการใช้กลวิธีป้องกันตัว หมายถึง กระบวนการทางจิตที่เกิดขึ้นทันทีในระดับจิตใต้สำนึก เพื่อที่จะปกป้องอิโก้จากความเครียดหรือความวิตกกังวล เป็นวิธีการที่บุคคลใช้เพื่อจัดการความเครียดและรักษาหน้าของตนเอง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบมีวุฒิภาวะ 2) แบบปรับตัวได้ไม่ดี กลวิธีป้องกันตัวที่บุคคลใช้สามารถวัดได้ด้วยแบบวัดกลวิธีป้องกันตัว (Defense Mechanism Rating Scale Self – report หรือ DMRS – SR30 Questionnaire)
3. ความสุข หมายถึง สภาวะชีวิตที่เป็นสุข มีความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาในการดำเนินชีวิต มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ความสุขสามารถวัดได้โดยแบบประเมินความสุข ที่เป็นดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย (Thai Happiness Indicators หรือ THI – 15)

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความสุข

ความสุข (Happiness) เป็นแนวคิดที่มีความเกี่ยวข้องคาบเกี่ยวกันกับสภาวะ (Well – being) ความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) และคุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นความรู้สึกต่อประสบการณ์ในชีวิตทางบวกมากกว่าทางลบ รวมทั้งมีความพึงพอใจในภาพรวมของชีวิต (Kammann, Farry, & Herbison, 1984) มีแนวคิดหลักของประเภทความสุขอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ Eudaimonia และ Hedonic ความสุขจึงเป็นโครงสร้างหลายมิติ

Eudaimonia จะเป็นความสุขที่เน้นไปที่ศักยภาพ การมีความหมายของชีวิต การติดตามเป้าหมายอย่างมีความหมายในการใช้ชีวิต (Deci & Ryan, 2008) การตระหนักรู้ด้วยตนเอง (Self – recognition) รวมทั้งความเข้าใจในความหมายของชีวิตได้เป็นอย่างดี (Martinez, 2020)

ส่วน Hedonic happiness จะให้ความสำคัญกับความรู้สึกส่วนบุคคลของการรับรู้ความสุข ความสุขคือความพึงพอใจในปัจจุบันที่เป็นอยู่อย่างสูงสุด และการหลีกเลี่ยงหรือมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความทุกข์หรือความเจ็บปวด

น้อยที่สุด (Diener, 2013) เป็นการเน้นไปที่ประสบการณ์ของความเพลิดเพลิน ความสุขในแบบนี้จะมีความยั่งยืนน้อยกว่าในแบบ Eudaimonia สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดทั้งสองแนวในการวัดความสุข

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

มีทฤษฎีที่อธิบายอยู่หลายทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีบทบาททางเพศ (Gender Role Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบทบาททางเพศเกิดจากการเรียนรู้จากตัวแบบทางช่องทางต่าง ๆ ทางสังคม และเกิดเป็นบทบาททางเพศของชายและหญิงตามที่สังคมคาดหวัง 2) ทฤษฎีสถิติทางเพศ (Gender Schema Theory) อธิบายว่าการสร้างบทบาททางเพศเกิดจากการเรียนรู้ความแตกต่างในแต่ละเพศ โดยใช้สถิติมาทำการจัดหมวดหมู่ว่าลักษณะใดควรจัดอยู่เพศใด โดยผ่านภาพของการรับรู้จากการจัดระบบของสมองที่มีการจดจำพฤติกรรมทางเพศที่มีความสอดคล้องกับสถิติในสมอง บุคคลจึงประมวลผลข้อมูลและปรับตัวตนได้เหมาะสมกับบทบาททางเพศจากสถิติที่มี 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายบทบาททางเพศว่าพัฒนาจากการเรียนรู้ตัวตนผ่านการเลียนแบบและได้รับการเสริมแรงเมื่อบุคคลมีพฤติกรรมสอดคล้องกับบทบาททางเพศตามที่สังคมคาดหวัง และได้รับการลงโทษเมื่อบุคคลปฏิบัติไม่สอดคล้องกับบทบาททางเพศตามที่สังคมยอมรับ

การศึกษารoles บทบาททางเพศในการศึกษานี้ได้ใช้การวัดตาม Bem (1974) ซึ่งแบ่งบทบาททางเพศเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgynous Type) 2) ประเภทมีความเป็นชายสูง (Masculine Type) 3) ประเภทมีความเป็นหญิงสูง (Feminine Type) และ 4) ประเภทมีความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated type) ผลสมผสานกับการจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง

บทบาททางเพศและกลวิธีป้องกันตัว

การศึกษาที่เชื่อมโยงโดยตรงระหว่างบทบาททางเพศ และการใช้กลวิธีป้องกันตัวยังมียุทธศาสตร์อย่างจำกัด ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาการใช้กลวิธีป้องกันตัวของแต่ละเพศ Drapeau, Thompson, Petraglia, Thygesen, and Lecours (2011) พบว่า ผู้หญิงจะใช้กลวิธีป้องกันตัวในลักษณะการปกป้องจากภายใน (Internalizing Defenses) ซึ่งได้แก่ การหันกลับมาต่อต้านตนเอง (Turning Against The Self) ส่วนผู้ชายจะใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบภายนอก (Externalizing/Outward Defenses) ซึ่งได้แก่ การหันเข้าหาวัตถุ (Turning Against Object) การกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) และความก้าวร้าว (Aggression) ในขณะที่ Juni And Grimm (1994) พบว่าลักษณะของความเป็นหญิงจะสัมพันธ์ทางบวกกับกลไกแบบภายใน ในขณะที่ลักษณะความเป็นชายจะสัมพันธ์กับกลไกแบบภายนอกของการปกป้องตนเอง โดยประเภทของการใช้ที่มีความถี่ที่แตกต่างกันของชายและหญิง จะปรากฏว่าผู้หญิงจะมีความถี่ในการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบการเก็บกด (Repression) การปฏิเสธ (Denial) และการกระจัด (Displacement) มากที่สุด เพศหญิงจะใช้การทดแทน (Sublimation) สูงกว่าเพศชายเป็น 2 เท่า ส่วนผู้ชายจะใช้การกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) สูงกว่าเพศหญิงเป็น 2 เท่า และในกลวิธีป้องกันตัวที่ใช้กันมากที่สุด ความแตกต่างของกลวิธีป้องกันตัวที่เพศชายและเพศหญิงใช้อย่างแตกต่างกันจะมีเพียงการกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) และการถดถอย (Regression) (Gökdağ, 2015) และการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า บุคคลที่มีบทบาททางเพศที่มีความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ จะชอบใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบมีวุฒิภาวะมากกว่าในแบบที่ไม่มีวุฒิภาวะ (Savina, Antonovych, Gorova, Shevchenko, & Melnychuk, 2022)

บุคคลที่มีบทบาททางเพศต่างกันจะมีประเภทกลวิธีป้องกันตัวแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแต่ละประเภทที่จำแนกตามบทบาททางเพศและเพศ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก

บทบาททางเพศและความสุข

การศึกษารoles บทบาททางเพศและความสุข มักศึกษาในงานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต และสุขภาวะแบบอัตนัย โดยการศึกษาได้นำบทบาททางเพศไปสัมพันธ์กับสุขภาพจิต และสุขภาวะของบุคคล จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าบทบาททางเพศที่มีความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับสุขภาพจิตและสุขภาวะส่วนบุคคลโดยไม่ได้คำนึงถึงอายุ (Nikolaev, Baranova, & Hartfelder, 2017)

การศึกษาในช่วงหลัง ได้ให้ความสนใจในตัวแปรบทบาททางเพศมากขึ้น ทั้งนี้เพราะตัวแปรเพศแต่เพียงลำพังมีความสามารถอธิบายได้ไม่ดีเท่ากับตัวแปรบทบาททางเพศ (Batz & Tay, 2018) Matud (2019) ได้พบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องมากที่สุดในสภาวะของทั้งสองเพศ คือ ความเป็นชายสูง ส่วนตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสภาวะของเพศหญิง ก็คือ การมีความเป็นหญิงสูง และสภาวะของเพศชายจะสูงกว่าด้วยในเพศชายที่มีความเป็นหญิงสูง การที่เพศหญิงให้คุณค่ากับลักษณะความเป็นชายที่สูงขึ้นจะส่งผลต่อการรายงานความสุข (Pietraszkiewicz, Kaufmann, & Formanowicz, 2017) ลักษณะความเป็นหญิงจะสัมพันธ์ระดับสูงกับความซึมเศร้า ในขณะที่ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่จะมีความสัมพันธ์กับระดับความซึมเศร้าที่ต่ำกว่า (Sterner, Gudmundsson, Falh, Seidu, Ahlner, Wetterberg, ...Skoog, 2020) โดยลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงของทั้งสองเพศสามารถเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของทัศนคติชีวิตทางบวก และจะส่งผลต่อสภาวะแบบอัตนัย (Šnele, Todorović, & Komlenić, 2020)

การใช้กลวิธีปกป้องกันตัวและความสุข

มีงานวิจัยในสัดส่วนที่น้อยกว่าที่ได้ศึกษารูปแบบการใช้กลวิธีปกป้องกันตัวในประชากรกลุ่มปกติ Lyke (2016) ได้ศึกษาพบว่า สไตล์การใช้กลวิธีปกป้องกันตัวสามารถพยากรณ์ความสุขหรือความพึงพอใจในชีวิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สไตล์การใช้กลวิธีปกป้องกันตัวในแบบมีวุฒิภาวะจะสัมพันธ์กับความสุขที่สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในชีวิตได้ สำหรับสไตล์แบบมีวุฒิภาวะจะเป็นวิธีที่ดีกว่าในทางออกปัญหาทางสุขภาพจิต และได้ให้ระดับของความสุขที่มีประสิทธิภาพที่สูงกว่า (Ziadni, Jasinski, Labouvie-Vief, & Lumley, 2017) ในขณะที่สไตล์แบบหวั่นไหว (Neurotic) และแบบไม่มีวุฒิภาวะ (Immature) จะมีคุณภาพต่ำกว่าในการลดความเครียด และยังสัมพันธ์กับอาการเจ็บป่วยทางจิต (Baykara & Alban, 2018) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับสภาวะทางจิตวิทยา (Mousavi, Mousavi, & Yaghubi, 2017) การใช้กลวิธีปกป้องกันตัวในแบบหวั่นไหว และแบบไม่มีวุฒิภาวะที่สูงกว่าจะปรากฏในกลุ่มประชากรที่มีอาการเจ็บป่วยทางจิต (Lyke, 2016; Baykara & Alban, 2018) การศึกษากับกลุ่มนักศึกษาที่มีวิชาเอกต่างกัน นักศึกษาที่มีคะแนนความเครียด ความซึมเศร้า และวิตกกังวลน้อยกว่าจะมีคะแนนสูงกว่าหรือมีความสัมพันธ์กับการใช้กลวิธีปกป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ (Pawlaczyk, Siembida, Balaj, & Rajewska-Rager, 2020)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้ปฏิสัมพันธ์ทั้งเพศและบทบาททางเพศในการจำแนกประเภทของบทบาททางเพศ ซึ่งการแสดงพฤติกรรมในแต่ละครั้งจะปรากฏออกมาโดยได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยสองอย่างร่วมกัน การศึกษาโดยแยกเพศและบทบาททางเพศจึงเป็นการศึกษาอิทธิพลเฉพาะอย่าง ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ อาจให้ผลการศึกษาที่มีความแตกต่างบางประการในการพยากรณ์ระดับความสุขว่าแต่ละประเภทของบุคลิกภาพจะมีความสามารถในการพยากรณ์ระดับความสุขได้มากน้อยเพียงใด สะท้อนให้เห็นความสามารถของการลดหรือการเพิ่มระดับความสุขจากปัจจัยที่ได้นำมาใช้ในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3 คณะที่มีหลักสูตรครู ได้แก่ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ และคณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 5,144 คน โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจออนไลน์ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 430 คน และได้ตอบกลับมาก็มีความสมบูรณ์และนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างได้จริงจำนวน 389 คน คิดเป็น ร้อยละ 90.47 จึงใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน กำหนดจากตาราง Krejcie And Morgan (1970) กำหนดว่าประชากรจำนวน 5,000 และ 6,000 คน จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง 357 และ 361 คนตามลำดับ และเพิ่มร้อยละ 10 ป้องกันข้อมูลสูญหาย ใช้วิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน

คือ ขั้นที่ 1 สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้คณะ 3 คณะเป็นหน่วยของการสุ่ม จากนั้นจะสุ่มจากกลุ่มนักศึกษาของคณะดังกล่าวที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาทางการศึกษา ขั้นที่ 2 ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนจำแนกตามเพศ ทำให้ได้เพศชาย 153 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 236 คน ตามลำดับ ในการจำแนกบทบาททางเพศของเพศชายและเพศหญิง จำแนกโดยใช้ค่ามัธยฐาน (Median) จากแบบสอบถาม ซึ่งจะได้ประเภทของบทบาททางเพศจำแนกตามเพศ ออกเป็น 8 ลักษณะด้วยกัน ดังแสดงโดยตาราง 1

ตาราง 1 การจำแนกประเภทบทบาททางเพศของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

คะแนนมัธยฐาน ของบทบาททางเพศ		บทบาท ทางเพศ	จำนวน	ร้อยละ	ลักษณะ ความเป็นชาย		ลักษณะ ความเป็นหญิง	
ความเป็นชาย	ความเป็นหญิง				$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
>15	>21	AM	75	19.3	18.57	2.39	24.40	2.61
≥ 15	<21	MM	19	4.9	16.32	1.70	18.53	1.35
<15	≥21	FM	15	3.9	12.47	1.60	23.33	1.95
<15	<21	UNM	44	11.3	11.57	1.72	15.25	3.69
>15	>21	AF	96	24.7	18.60	2.36	24.84	2.56
≥ 15	<21	MF	31	8.0	15.68	1.22	18.23	1.56
<15	≥21	FF	32	8.2	12.59	1.39	23.00	2.26
<15	<21	UNF	77	19.8	11.88	1.92	16.71	3.11
รวม			389	100				

AM = ลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงในเพศชาย (Androgynous male)

MM = ลักษณะความเป็นชายสูงในเพศชาย (Masculine male)

FM = ลักษณะความเป็นหญิงสูงในเพศชาย (Feminine male)

UNM = ลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำในเพศชาย (Undifferentiated male)

AF = ลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงในเพศหญิง (Androgynous female)

MF = ลักษณะความเป็นชายสูงในเพศหญิง (Masculine female)

FF = ลักษณะความเป็นหญิงสูงในเพศหญิง (Feminine female)

UNF = ลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำในเพศหญิง (Undifferentiated female)

คะแนนมัธยฐานของบทบาททางเพศ ได้แนวทางมาจากการศึกษาวิธีการของ Bem ร่วมกับการใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ในการตัด เพื่อแบ่งประเภทของบทบาททางเพศ

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษาวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ RMUTT_REC No.Exp35/65 และมีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 3 ชุด และได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง

(IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 2) ผู้วิจัยได้ทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มจริงของการศึกษา จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัดทุกชุดมีค่าอยู่ระหว่าง .753 ถึง .861 และ 3) การนำแบบวัดที่ได้ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง สำหรับรายละเอียดของเครื่องมือในแต่ละชุด มีดังนี้

แบบวัดบทบาททางเพศ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสำรวจ The Bem Sex Role Inventory เวอร์ชันสั้น ที่พัฒนาขึ้นโดย Mateo and Fernández (Carver, Vafaei, Guerra, Freire, & Phillips, 2013; Mateo & Fernández, 1991) เนื่องจากเป็นแบบวัดที่มีความกระชับในการนำไปใช้วัดได้ดี จากการทดสอบค่าความเที่ยง จะมีข้อคำถามผ่านเกณฑ์ 11 ข้อจาก 12 มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับของแบบสอบถามเท่ากับ 0.78 การนำไปใช้กับการแบ่งกลุ่มบทบาททางเพศ ผู้วิจัยได้แนวทางการศึกษามาจากวิธีการของ Bem (Lenney, 1991) ร่วมกับการใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ตัด ซึ่งจะได้ประเภทต่าง ๆ ตามจำนวนที่ได้แสดงไว้ในตาราง 1

แบบวัดกลวิธีอันป้องกันตัว (Defense Mechanism) การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ Defense Mechanism Rating Scales (Self-report/DMRS-SR30 Questionnaire) เพราะมีความครอบคลุมรูปแบบของกลวิธีอันป้องกันตัวที่บุคคลใช้ โดยแบบวัดนี้ ผู้วิจัยได้นำมาหาค่าความเที่ยง พบว่ามีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 และเมื่อทำการวิเคราะห์ในส่วนตัวแปรตามว่ามีความสัมพันธ์กันเองสูงหรือไม่ (Multicollinearity) ของแบบวัด DMRS-SR30 ได้พบว่า ประเภทหัวหน่าว และประเภทไม่มีภูมิภาวะมีปัญหาในเรื่อง Multicollinearity ($r = 0.79$) ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เฉพาะแบบหัวหน่าว (Neurotic) หรือแบบปรับตัวได้ไม่ดี เนื่องจากผ่านเกณฑ์ของข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ MANOVA ด้วย Box's test จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอีกครั้งได้ค่า r ที่ผ่านเกณฑ์อยู่ระหว่าง - 0.27 - 0.51 ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัยได้

แบบวัดความสุข ผู้วิจัยได้ใช้ Thai happiness indicators (THI-15) ที่พัฒนาขึ้นโดย Mongkol, Hattaphanom, Chetchotisak, Chalorkul, and Punyayai (2001) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากเป็นแบบวัดที่พัฒนาขึ้นสำหรับการประเมินความสุขของคนไทย ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้นำมาหาค่าความเที่ยงพบว่า มีจำนวน 10 ข้อที่ผ่านเกณฑ์ จากจำนวน 15 ข้อ โดยมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ร้อยละ 60 (คะแนน 18-30) เป็น “ความสุขระดับสูง” และคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 (คะแนนเท่ากับ 17 หรือน้อยกว่า 17) เป็น “ความสุขระดับต่ำ” เพราะเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับและใช้กันโดยทั่วไปในการประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามลำดับดังนี้ ข้อที่ 1 การวิเคราะห์รูปแบบกลวิธีอันป้องกันตัวที่ใช้อย่างแตกต่างกันของนักศึกษา เพื่อศึกษาประเภทของกลวิธีอันป้องกันตัวที่นักศึกษาใช้มากที่สุดใน 3 อันดับแรกตามบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน ดังแสดงไว้ในตาราง 2 ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของกลวิธีอันป้องกันตัวในแบบมีภูมิภาวะและแบบปรับตัวได้ไม่ดีจำแนกตามบทบาททางเพศของแต่ละเพศ และข้อที่ 3 การพยากรณ์ระดับความสุขจากบทบาททางเพศและการใช้กลวิธีอันป้องกันตัว ซึ่งได้ผล ดังนี้

ตาราง 2 รูปแบบกลวิธานป้องกันตัวที่ใช้ในแต่ละประเภทของบทบาททางเพศ

กลวิธานที่ใช้		ประเภทบทบาททางเพศ						
ลำดับที่	ชายสูง หญิงสูง	ค่าเฉลี่ย & (S.D.)	ชายสูง	ค่าเฉลี่ย & (S.D.)	หญิงสูง	ค่าเฉลี่ย & (S.D.)	ชายต่ำ หญิงต่ำ	ค่าเฉลี่ย & (S.D.)
เพศชาย								
1	การทดเทิด	2.9 (.92)	อารมณ์ขัน	2.74 (.99)	การคาดการณ์	2.60 (.99)	การทดเทิด	2.20 (1.03)
					การทดเทิด	2.60 (1.35)		
2	ประโยชน์ ต่อผู้อื่น	2.95 (.84)	การทดเทิด	2.58 (1.17)	ประโยชน์ ต่อผู้อื่น	2.47 (1.06)	ประโยชน์ ต่อผู้อื่น	2.00 (1.01)
3	ทำตรงกัน ข้าม	2.79 (.93)	ทำตรงกันข้าม	2.32 (.75)	อารมณ์ขัน	2.40 (1.12)	การเก็บกด	1.95 (1.12)
					การกดระงับ	2.40 (1.12)		
เพศหญิง								
1	ประโยชน์ ต่อผู้อื่น	2.89 (.84)	ประโยชน์ ต่อผู้อื่น	2.29 (1.01)	ประโยชน์ ต่อผู้อื่น	2.94 (.80)	การทดเทิด	2.17 (.95)
2	การทดเทิด	2.81 (.98)	ทำตรงกันข้าม	2.26 (.93)	การทดเทิด	2.91 (.73)	การกด ระงับ	2.16 (.97)
3	การยื่นหยัด ด้วยตนเอง	2.68 (.85)	การคาดการณ์	2.23 (.76)	ทำตรงกันข้าม	2.50 (.72)	การเก็บกด	2.14 (1.09)

ตัวเลขในวงเล็บ คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าโดยมากแล้วของบุคคลที่มีบทบาททางเพศในแต่ละแบบจะชอบใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะในแบบเห็นประโยชน์ผู้อื่น (Altruism) และแบบการทดเทิด (Sublimation) ผู้ชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ จะมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ส่วนในประเภทของกลวิธานป้องกันตัวในแบบปรับตัวได้ไม่ดีที่มีการใช้มากที่สุด คือ การทำตรงกันข้าม (Reaction formation) และการเก็บกด (Repression) ทั้งนี้ ทั้งชายและหญิงจะใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะเช่นเดียวกัน

ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการใช้สถิติ MANOVA ซึ่งได้แก่ 1) การวิเคราะห์เอกภาพเวกเตอร์ความแปรปรวนร่วม ด้วย Box's test of Equality of Covariance 2) การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กัน โดยใช้การทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity 3) การแจกแจงของตัวแปรตามต้องมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ และ 4) การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างว่ามีความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่ โดยใช้ Levene's test สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตาราง 3 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย MANOVA

การทดสอบ	F	df1	df2	Sig	p-value	การแปลผล
Box's test	1.524	21	55744.726	.059	>.05	ไม่พบความแตกต่างของเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วม
Bartlett's test	.000	2		.000	<.05	ตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กัน
การแจกแจงปกติ						
ตัวแปร	ความเบ้ (Skewness)/SD.	S.D.	ความโด่ง (Kurtosis)/SD.	S.D.		การแปลผล
กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ	.000/.124 = 0	.124	-0.219/.247 = -0.89	.247		ค่าอยู่ระหว่าง -1.96 ถึง +1.96 (การแจกแจงไม่แตกต่าง)
กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดี	.183/.124 = 1.48	.124	-0.224/.247 = -0.91	.247		ค่าอยู่ระหว่าง -1.96 ถึง +1.96 (การแจกแจงไม่แตกต่าง)
Levene's Test	Levene's statistic	df1	df2	Sig.		
กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ	1.986	7	381	.056	>.05	ความแปรปรวนเท่ากันในทุกกลุ่ม
กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดี	2.041	7	381	.049	<.05	ความแปรปรวนไม่เท่ากัน

ตาราง 4 ค่าความแปรปรวนของรูปแบบกลวิธานป้องกันตัวจำแนกตามบทบาททางเพศ

Effect	F	p
บทบาททางเพศ	Pillai's Trace	7.715
	Wilks' Lambda	8.066
	Hotelling's Trace	8.417
	Roy's Largest Root	15.313

***p <.001

จากตาราง 4 พบว่า บทบาททางเพศที่ต่างกันส่งผลต่อรูปแบบกลวิธานป้องกันตัวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตาราง 5 ความแตกต่างของบทบาททางเพศที่ส่งผลต่อประเภทของการใช้กลวิธานป้องกันตัว

แหล่ง	ตัวแปรตาม กลวิธานป้องกันตัว	SS	df	MS	F	p
บทบาททางเพศ	แบบมีวุฒิภาวะ	2284.781	7	326.397	15.283	.000***
	แบบปรับตัวได้ไม่ดี	905.616	7	129.374	5.100	.000***

***p < .001

ตาราง 6 ความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยกลวิธานป้องกันตัว จำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ โดยใช้วิธี LSD (กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ) และใช้วิธี Games-Howell (กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดี)

ตัวแปรตาม (กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ)									
บทบาททางเพศ	$\bar{X}$ & (Std. Error)	บทบาททางเพศ							
		AM	MM	FM	UNM	AF	MF	FF	UNF
AM	21.73 (.53)	-	3.36** (1.19)	3.33* (1.31)	7.28*** (.88)	1.47* (.71)	4.44*** (.99)	2.80** (.98)	5.60*** (.75)
MM	18.37 (1.01)		-	-0.03 (1.60)	3.91** (1.27)	-1.89 (1.16)	1.08 (1.35)	-0.57 (1.34)	2.24 (1.18)
FM	18.40 (1.19)			-	3.95** (1.38)	-1.86 (1.28)	1.11 (1.45)	-0.54 (1.45)	2.27 (1.30)
UNM	14.46 (.70)				-	-5.81*** (.84)	-2.84** (1.08)	-4.48*** (1.07)	-1.68 (.87)
AF	20.26 (.42)					-	2.97** (.96)	1.32 (.94)	4.13*** (.71)
MF	17.29 (.83)						-	-1.65 (1.17)	1.16 (.98)
FF	18.94 (.82)							-	2.81** (.97)
UNF	16.13 (.53)								-

ตัวแปรตาม (กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดี)									
บทบาททางเพศ	$\bar{X}$ & (Std. Error)	บทบาททางเพศ							
		AM	MM	FM	UNM	AF	MF	FF	UNF
AM	17.76 (.58)	-	2.81 (1.23)	3.96* (1.10)	4.92*** (1.02)	1.73 (.84)	1.89 (.97)	3.76* (1.17)	3.16** (.84)
MM	14.95 (1.16)		-	1.15 (1.37)	2.11 (1.31)	-1.08 (1.17)	-0.92 (1.27)	0.95 (1.42)	0.35 (1.17)
FM	13.80 (1.30)			-	0.96 (1.18)	-2.23 (1.03)	-2.07 (1.14)	-0.20 (1.31)	-0.80 (1.03)
UNM	12.84 (.76)				-	-3.19* (.95)	-3.03 (1.06)	-1.16 (1.25)	-1.76 (.95)
AF	16.03 (.51)					-	0.16 (.89)	2.03 (1.11)	1.43 (.75)
MF	15.87 (.91)						-	1.87 (1.21)	1.27 (.89)
FF	14.00 (.89)							-	-0.60 (1.10)
UNF	14.60 (.57)								-

ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized error)

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

จากตาราง 5 ได้แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (MANOVA) ที่แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวม บทบาททางเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบมีวุฒิภาวะและแบบปรับตัวได้ไม่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงต้องทดสอบในลำดับต่อไปว่าแบบแผนบทบาททางเพศในลักษณะใดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทำการวิเคราะห์การเปรียบเทียบรายคู่ของแบบแผนบทบาททางเพศลักษณะต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา โดยได้แสดงผลการวิเคราะห์ไว้ในตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ได้พบว่า สำหรับกลวิธีป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดี เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่จะได้รับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามมาด้วยเพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ตามลำดับ ผลลัพธ์นี้ได้สนับสนุนกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ที่มีคะแนนสูงสุดในการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้ไม่สนับสนุนที่ว่าบุคคลที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่จะมีการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีที่ควรจะได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผลที่ได้จึงไม่สนับสนุนต่อสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 7 ผลของการพยากรณ์ระดับความสุขจากการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก

ความสุข		ผลการทำนายระดับความสุข		
		ต่ำ	สูง	เปอร์เซ็นต์ความถูกต้อง
ระดับความสุข	ต่ำ	36	75	32.4
	สูง	31	247	88.8
เปอร์เซ็นต์ทั้งหมด				72.8

ตาราง 8 การพยากรณ์ระดับความสุขจากบทบาททางเพศและสไตล์การใช้กลวิธีป้องกันตัวโดยผลการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Exp (B)	P
บทบาททางเพศ			21.688	7		.003**
เพศชายที่มีความเป็นชายสูง	-.429	.639	.451	1	.651	.502
เพศชายที่มีความเป็นหญิงสูง	-.493	.710	.482	1	.611	.488
เพศชายที่มีความเป็นชายและหญิงต่ำ	-.976	.491	3.949	1	.377	.047*
เพศหญิงที่มีความเป็นชายและหญิงสูง	.363	.455	.637	1	1.438	.425
เพศหญิงที่มีความเป็นชายสูง	-1.094	.505	4.699	1	.335	.030*
เพศหญิงที่มีความเป็นหญิงสูง	-.153	.577	.070	1	.859	.791
เพศหญิงที่มีความเป็นชายและหญิงต่ำ	-1.228	.420	8.540	1	.293	.003**
กลวิธีแบบมีวุฒิภาวะ	.154	.035	19.422	1	1.166	.000***
กลวิธีแบบปรับตัวได้ไม่ดี	-.106	.032	11.151	1	.900	.001**
ค่าคงที่	.320	.694	.213	1	1.377	.645

Chi-square (Omnibus tests of model coefficients) model = 70.29, df = 9, p = .000

Chi-square (Hosmer and Lemeshow test) = 3.261, df = 8, p = .917

2 log Likelihood = 394.902, Cox & Snell R^2 = .165, Pseudo R^2 (Nagelkerke R^2) = .237

กลุ่มอ้างอิง คือ เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง

* p < .05 ; ** p < .01; *** p < .001

จากตาราง 7 โดยภาพรวมแล้ว การทำนายระดับความสุขจากสมการถดถอยโลจิสติกจะพบว่า สมการถดถอยโลจิสติกมีความสามารถในการพยากรณ์ระดับความสุขได้ถูกต้องร้อยละ 72.8 รวมทั้งจากตาราง 8 โมเดลบุคลิกภาพพบทางเพศ กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ และกลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีที่ใช้ในการพยากรณ์ระดับความสุขของนักศึกษาที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ [-2LL based model = 465.192, -2LL proposed model = 394.902 ($\chi^2 = 70.29$, df = 9, p = .000)] และพบว่าเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายสูง และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ การใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ และการใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีมีอิทธิพลในการพยากรณ์ระดับความสุขของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกับเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ จะพบว่าเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายสูง และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ จะมีอิทธิพลในการพยากรณ์ระดับความสุขที่ลดลง และการใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ จะมีอิทธิพลต่อการเพิ่มระดับความสุข ในขณะที่การใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีจะมีอิทธิพลต่อการลดระดับความสุข ส่วนบุคลิกภาพพบทางเพศอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยภาพรวมแล้ว ตัวแปรที่มีอิทธิพลในโมเดลสามารถพยากรณ์ระดับความสุขของนักศึกษาได้ร้อยละ 23.7 โดยที่ผลลัพธ์ได้นำมาเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Log (Odds ratio)} = & .320 \text{ (masculine males)} - .493 \text{ (Feminale males)} - .976^* \\ & \text{(undifferentiated males)} + .363 \text{ (androgynous_females)} - 1.094^* \text{ (masculine females)} \\ & - .153 \text{ (feminine females)} - 1.228^{**} \text{ (undifferentiated females)} + .154^{***} \text{ (mature} \\ & \text{defenses)} - .106^{**} \text{ (maladaptive defenses)} \end{aligned}$$

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย ได้ดังตาราง 9

ตาราง 9 การสรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย

สมมติฐาน ข้อ 1	การเปรียบเทียบความแตกต่างของแบบแผนการใช้กลวิธานป้องกันตัวตามพบทางเพศที่ แตกต่างกัน พบผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้
1.1 การใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ	
	(1) กลุ่มเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง (AM) มีการใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะสูงกว่ากลุ่มอื่นทั้งหมด (สรุป AM ใช้แบบมีวุฒิภาวะ > ทุกกลุ่ม)
	(2) มี 5 ลักษณะพบทางเพศ ได้แก่ เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชาย (MM) เพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิง (FM) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิง (FF) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชาย (MF) และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง (AF) ที่มีการใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะสูงกว่ากลุ่มเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNM) (สรุป MM, FM, FF, MF และ AF ใช้แบบมีวุฒิภาวะ > UNM)
	(3) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง (AF) มีการใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะสูงกว่าเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชาย (MF) (สรุป AF ใช้แบบมีวุฒิภาวะ > MF)

ตาราง 9 (ต่อ)

สมมติฐาน ข้อ 1	การเปรียบเทียบความแตกต่างของแบบแผนการใช้กลวิธานป้องกันตัวตามบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน พบผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้
	(4) มี 2 บทบาททางเพศ คือ เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง (AF) และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิง (FF) ที่มีการใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะสูงกว่าเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNF) (สรุป AF และ FF ใช้แบบมีวุฒิภาวะ > UNF)
	1.2 การใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดี
	(1) เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง (AM) มีการใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีสูงกว่า 4 กลุ่ม ได้แก่ เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNM) เพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิง (FM) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิง (FF) และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNF) (สรุป AM ใช้แบบปรับตัวได้ไม่ดี > UNM, FM, FF, และ UNF)
	(2) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง (AF) มีการใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีสูงกว่าเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNM) (สรุป AF ใช้แบบปรับตัวได้ไม่ดี > UNM)
สมมติฐาน ข้อ 2	บทบาททางเพศ และแบบแผนการใช้กลวิธานป้องกันตัวสามารถพยากรณ์ความสุข
	(1) บทบาททางเพศ การใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ และแบบปรับตัวได้ไม่ดีสามารถพยากรณ์ความสุขของนักศึกษาได้ร้อยละ 23.7 (2) เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNM) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชาย (MF) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNF) การใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ และแบบปรับตัวได้ไม่ดีมีความสามารถในการพยากรณ์ความสุข (3) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิง (เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูง หรือ AM) พบว่าเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNM) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชาย (MF) และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำ (UNF) จะมีความสามารถในการพยากรณ์ระดับความสุขที่ลดลง (4) การใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะจะมีผลต่อการเพิ่มระดับความสุข (5) การใช้กลวิธานป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีจะมีผลต่อการลดระดับความสุข

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสะท้อนว่านักศึกษาในแต่ละบทบาททางเพศจะใช้กลวิธานป้องกันตัวในแบบมีวุฒิภาวะเป็นส่วนใหญ่มากกว่ากลวิธานป้องกันตัวในแบบปรับตัวได้ไม่ดี กลวิธานป้องกันตัวแบบการกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) จะใช้อย่างมากในเพศชายสูงกว่าเพศหญิงเป็น 2 เท่า (Mahalik, Cournoyer, Defranc, Cherry, & Napolitano, 1998) ส่วนกลวิธานป้องกันตัวในแบบการทดเทิด (Sublimation) จะใช้ในเพศหญิงสูงกว่าเพศชายเป็น 2 เท่า โดยความแตกต่างของการใช้กลวิธานป้องกันตัวในระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่มีความแตกต่างกันมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญจะเป็นประเภทการกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) และการถดถอยไปสู่วัยเด็ก (Regression) เท่านั้น (Gökdağ, 2015) ผลการศึกษาที่ได้แตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมาในแง่ของประเภทกลวิธานป้องกันตัวที่ใช้

มากที่สุดโดยการศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่าการกล่าวโทษผู้อื่นจะใช้มากในเพศชายหรือในเพศหญิง แต่มีการใช้การทอดเทิดและการเห็นประโยชน์แก่ผู้อื่นทั้งในเพศชายและเพศหญิง ส่วนกลวิธีป้องกันตัวที่เป็นการปรับตัวไม่ดีที่ใช้มากที่สุดชายและหญิงกลับเป็นการทำตรงกันข้าม (Reaction Formation) ส่วนการเก็บกด (Repression) จะมีใช้ในอันดับที่ 3 ทั้งชายและหญิงที่มีบทบาททางเพศในความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่เท่านั้น การที่ได้ผลการศึกษาแตกต่างออกไปอาจเป็นผลมาจากการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้การวิเคราะห์พร้อมกันทั้งตัวแปรเพศและบทบาททางเพศ นอกจากนี้แต่ละงานวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลาย เช่น เป็นกลุ่มที่เป็นคนใช้ทางจิต ในขณะที่ผลการศึกษาที่ได้ยืนยันกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่า คนปกติจะมีการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะมากกว่าคนใช้ทางจิตที่มักใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบปรับตัวได้ไม่ดี (Taghdisi Heydarian, 2022; Pawlaczyk, Siembida, Balaj, & Rajewska-Rager, 2020; Siembida, Balaj, & Rajewska-Rager, 2020) โดยกลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ เช่น การทอดเทิด (sublimation) และอารมณ์ขัน (humor) (Corruble et al., Bronnec, Falissard, & Hardy, 2004) จะสัมพันธ์ทางลบกับความซึมเศร้า รวมทั้งกลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะจะสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดและความวิตกกังวล (Pawlaczyk, Siembida, Balaj, & Rajewska-Rager, 2020) กลวิธีป้องกันตัวในแบบมีวุฒิภาวะจะมีการใช้ระดับต่ำในคนที่เจ็บป่วยทางจิต แต่กลวิธีป้องกันตัวในแบบหวั่นไหว (Neurotic) และแบบไม่มีวุฒิภาวะ (Immature) จะมีการใช้สูงกว่าในกลุ่มประชากรที่มีอาการทางจิต ซึ่งในการศึกษานี้ได้ศึกษากับนักศึกษาปกติ จึงมีการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบมีวุฒิภาวะด้วยความถี่ที่สูงกว่า (Lyke, 2016)

จากผลการวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ในแง่ของการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีที่ควรจะมีคะแนนต่ำที่สุด อธิบายได้ว่าการมีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ กลไกภายในร่างกายจะมีประสิทธิภาพในการขจัดความเครียดได้ดีแม้ว่าจะมีคะแนนการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีสูงกว่าก็ตาม จึงมีการปกป้องตนเองและปรับตัวต่อความเครียดได้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบทบาททางเพศในแบบอื่น (Savina, Antonovych, Gorova, Shevchenko, & Melnychuk, 2022) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสภาวะแวดล้อมที่มีความเครียดเพิ่มขึ้น อาจเป็นตัวกระตุ้นให้มีการใช้กลวิธีป้องกันตัวที่มีความหลากหลายตามสถานการณ์ ดังนั้น นักศึกษาจึงมีโอกาสเลือกใช้กลวิธีป้องกันตัวที่เอื้อต่อการจัดการกับปัญหาได้ดีในขณะนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่จะใช้กลวิธีที่ดีและไม่ดีปะปนกันไป แต่เนื่องจากกลไกในร่างกายมีประสิทธิภาพดีกว่าในการขจัดความเครียด จึงมีผลต่อความรู้สึกว่ามีความสุขได้มากกว่าบทบาททางเพศในลักษณะอื่น ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีสถิตภาพทางเพศ (Gender schema theory) ที่เสนอว่า บุคคลที่มีลักษณะทั้งความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้ดีกว่าบุคคลที่มีลักษณะบทบาททางเพศในลักษณะเดียว โดยจะต้องไม่ยึดติดกับกรอบบทบาททางเพศในแบบเดิม ๆ เมื่อบุคคลปรับตัวได้ดีจึงส่งผลให้มีความสุขในการดำเนินชีวิตมากกว่า (Bem, 1981) ผลลัพธ์ที่ได้ยังพบแนวโน้มของการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีในประเภทของบทบาททางเพศที่มีลักษณะความเป็นชายสูงกว่า เช่น เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายสูง ($\bar{X} = 15.87$) และเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายสูง ($\bar{X} = 14.95$) ในขณะที่ลักษณะบทบาททางเพศที่มีคะแนนต่ำกว่าในลักษณะความเป็นชายจะมีการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบปรับตัวได้ไม่ดีต่ำกว่า ได้แก่ เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง ($\bar{X} = 14.00$) และเพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง ($\bar{X} = 13.80$) เป็นต้น

เช่นเดียวกัน ผลลัพธ์ที่ได้ก็ให้ผลสนับสนุนต่อการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะ ในบทบาททางเพศที่มีคะแนนสูงกว่าในลักษณะความเป็นหญิง เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยในบทบาททางเพศ 8 ลักษณะจะเห็นได้ว่าบทบาททางเพศที่มีองค์ประกอบของความเป็นหญิงสูงกว่าจะมีค่าเฉลี่ยของการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะสูงกว่า โดยพิจารณาจากข้อมูลของผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มีคะแนนการใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะเรียงตามลำดับดังนี้ เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ ($\bar{X} = 21.73$) เพศหญิงที่มีลักษณะ

ความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ ($\bar{X} = 20.26$) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิง ($\bar{X} = 18.94$) เพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิง ($\bar{X} = 18.40$) เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 18.37$) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 17.29$) เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ ($\bar{X} = 16.13$) และเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ ($\bar{X} = 14.46$) ผลลัพธ์สะท้อนให้เห็นว่าลักษณะความเป็นหญิงจะสัมพันธ์กับการให้คุณค่ากับความรับผิดชอบและการดูแลบุคคลอื่นมากกว่า (Gould, 1988) ซึ่งแสดงแนวโน้มในการใช้วิธีการที่มีวุฒิภาวะ ดังเช่น การเห็นประโยชน์ผู้อื่น (altruism) และการทดทิต (sublimation) สอดคล้องกับ Jahanbakhsh, Jomehri and Mujembari (2015) ที่พบว่าลักษณะความเป็นหญิงมีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองสูงสุด สามารถเป็นตัวกันชนพฤติกรรมความก้าวร้าว (Krahé, 2018) และเป็นปัจจัยปกป้องต่อต้านการทำลายตนเองทางอารมณ์ (Tsigotis, 2018) ดังนั้น จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปรับตัวที่ดี

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ผลที่อธิบายระดับความสุขที่พบว่า เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงจะมีคะแนนสูงกว่าในระดับความสุขมากกว่าเพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง (Beltz, Loviska, & Weigard, 2021) เช่นเดียวกับเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายสูงเปรียบเทียบกับเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายสูง ผลที่ได้ยืนยันว่าบุคคลที่มีบทบาททางเพศสัมพันธ์กับเพศทางชีววิทยาจะสามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีบทบาททางเพศที่ขัดแย้งกับเพศทางชีววิทยา ซึ่งผลการศึกษได้สะท้อนสัมพันธ์ที่ลดลงของ B ของระดับความสุขเมื่อได้ถูกนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิง (เพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่) เช่น ระหว่างเพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง ($B = -.493$) และเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายสูง ($B = -.429$) และระหว่างเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายสูง ($B = -1.094$) และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง ($B = -.153$) ดังผลลัพธ์ความขัดแย้งของบทบาททางเพศกับเพศทางชีววิทยาสามารถส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ทั้งนี้เพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายจะแสดงการลดลงในระดับความสุขมากกว่าผู้ชายที่มีลักษณะความเป็นหญิง เพราะลักษณะความเป็นชายในเพศหญิงสามารถลดความภาคภูมิใจในตนเอง และปัจจัยองค์ประกอบนี้จะกำหนดระดับความสุข (Jahanbakhsh, Jomehri, & Mujembari, 2015) จากผลที่ได้ยืนยันว่าบทบาททางเพศจะเป็นปัจจัยที่ดีกว่าเพศแต่เพียงลำพังในการพยากรณ์ความสุข (Batz & Tay, 2018)

ผลการศึกษาอีกส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก ได้ผลพบว่าการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบมีวุฒิภาวะและแบบปรับตัวได้ไม่ดีสามารถพยากรณ์ระดับความสุขได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยที่กลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะจะพยากรณ์ระดับความสุขที่เพิ่มขึ้น ส่วนกลวิธีป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีจะพยากรณ์ระดับความสุขที่ลดลง ผลการศึกษาที่ได้สนับสนุนต่อการศึกษที่ผ่านมาที่พบว่าการใช้กลวิธีป้องกันตัวในแบบไม่มีวุฒิภาวะและแบบห้วนไหวจะสัมพันธ์กับอาการเจ็บป่วยทางจิตที่หลากหลายและเป็นกลวิธีป้องกันตัวหลักที่ใช้ในคนไข้ ในขณะที่กลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะจะสัมพันธ์กับคะแนนการใช้กลวิธีป้องกันตัวในคนปกติ (Taghdisi Heydarian, 2022; Baykara & Alban, 2018; Ziadni, Jasinski, Labouvie-Vief, & Lumley, 2017)

จากผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพบทบาททางเพศมีส่วนต่อกลไกภายในร่างกายของการจัดการกับปัญหาโดยผ่านประเภทของการใช้กลวิธีป้องกันตัวที่มีประสิทธิภาพต่างกันของผู้ที่มีบทบาททางเพศต่างกัน ซึ่งการที่มีบุคลิกภาพทางเพศที่เหมาะสมจึงน่าจะมีส่วนต่อการเป็นตัวปกป้องต่อการเจ็บป่วยทางจิต เนื่องจากความสามารถในการช่วยลดระดับความเครียดและเพิ่มระดับความสุขได้มากกว่า

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

นักศึกษาจะใช้กลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาททางเพศทั้งหมด บทบาททางเพศในแบบความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่จะใช้ทั้งกลวิธีป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะและแบบปรับตัวได้ไม่ดี

สูงที่สุด ผลได้แสดงว่าการใช้กลวิธีปกป้องกันตัวแบบมีวุฒิภาวะและบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ที่มีแนวโน้มเพิ่มระดับความสุข ในขณะที่กลวิธีปกป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดี บทบาททางเพศในลักษณะมีความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ และเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายจะมีผลต่อระดับความสุขที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าบทบาททางเพศและสไตล์การใช้กลวิธีปกป้องกันตัวสามารถพยากรณ์ระดับความสุขได้ร้อยละ 23.7 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของตัวแปรที่พยากรณ์ระดับความสุข

สำหรับผลการศึกษานี้ ได้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ครูสามารถนำผลวิจัยไปเสนอแนะให้ครอบครัวส่งเสริมบทบาททางเพศที่เหมาะสมให้กับบุตรเพื่อส่งผลต่อการปรับตัวที่ดี และมีความสุขในการดำเนินชีวิตจากการที่มีความสามารถที่ดีกว่าในการจัดการกับความเครียดซึ่งจะมีผลต่อการป้องกันปัญหาทางสุขภาพจิตของเยาวชน

นักวิจัย/นักวิชาการใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ในลำดับต่อไป อันจะนำไปสู่การอธิบายเพิ่มเติมในการทำงานภายในร่างกายว่ามีตัวแปรอื่นใดบ้างที่เป็นสื่อกลางและมีอิทธิพลต่อความสุข ที่อาจมาแทรกกลางความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการใช้กลวิธีปกป้องกันตัวที่เชื่อมโยงไปสู่ระดับความสุข โดยเฉพาะบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ที่มีคะแนนการใช้กลวิธีปกป้องกันตัวแบบปรับตัวได้ไม่ดีสูงกว่าบทบาททางเพศลักษณะอื่น แต่เพราะเหตุใดจึงมีผลต่อการเพิ่มระดับความสุข การศึกษาตัวแปรภายในระดับตัวบุคคลอื่นเพิ่มเติม น่าจะมีประโยชน์ต่อความเข้าใจกลไกของการเพิ่มระดับความสุขของตัวบุคคลที่มีบทบาททางเพศลักษณะดังกล่าวในการลดความเครียด

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การแบ่งประเภทบทบาททางเพศ อาจมีปัญหาในการแบ่งกลุ่มบทบาททางเพศที่จะทำให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงกันทุกกลุ่ม จะมีบางกลุ่มที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย และต้องใช้กลุ่มตัวอย่างปริมาณมากขึ้น ซึ่งลักษณะบทบาททางเพศบางลักษณะอาจมีจำนวนน้อยกว่าในกลุ่มประชากรที่เลือกมาศึกษา ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อข้อถกเถียงเบื้องต้นของการใช้สถิติและความคลาดเคลื่อนของการทดสอบ

2. ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครูเท่านั้น ซึ่งผลการศึกษาที่ได้อาจไม่ได้ครอบคลุมในการนำผลไปใช้กับประชากรในกลุ่มอื่นที่มีลักษณะปัจจัยแวดล้อมแตกต่างกัน

References

- Balikci, A., Erdem, M., Bolu, A., Oznur, T., & Celik, C. (2014). Defense mechanisms in endogenous depression. *Gülhane Tıp Dergisi*, 56(3), 154-158.
- Basiaux, P., Le Bon, O., Dramaix, M., Massat, I., Souery, D., Mendlewicz, J., Pelc, I., Verbanck, P. (2001). Temperament and character inventory (TCI) personality profile and sub-typing in alcoholic patients: A controlled study. *Alcohol and Alcoholism*, 36(6), 584-587.
- Batz, C., & Tay, L. (2018). Gender differences in subjective well-being. In E. Diener, S. Oishi, & L. Tay (Eds.), *Handbook of well-being*. Salt Lake City, UT: DEF Publishers. DOI: nobascholar.com.
- Baykara, S., & Alban, K. (2018). The relationship between self-harming behavior, suicide attempt history and defense mechanisms in patients with opioid-use disorder. *Düşünen Adam: Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 31(3), 265-273. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2018310304>

- Bedel, A. (2019). The role of interpersonal problem solving in using the immature defense mechanisms in adolescents. *Universitas Psychologica*, 18(5), 1-12. <https://doi.org/10.11144/Javeriana.upsy18-5.rips>
- Beltz, A. M., Loviska, A. M., & Weigard, A. (2021). Daily gender expression is associated with psychological adjustment for some people, but mainly men. *Scientific Reports*, 11(1), 9114. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-88279-4>.
- Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical psychology*, 42(2), 155-162. <https://doi.org/10.1037/h0036215>
- Bem, S. L. (1981). Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing. *Psychological Review*, 88, 354-364. <https://doi.org/10.1037//0033-295X.88.4.354>.
- Boos de Quadros, C. M., Augusto Patricio, G., Sérgio Reinert, P., & Schmitt Miranda, C. M. (2023). Subjective well-being in college students: Determining factors and implications for academic management. *Revista Alcance*, 30(3), 83-95. <https://doi.org/10.14210/alcance.v30n3>
- Burns, R. A., & Crisp, D. A. (2022). Prioritizing Happiness has Important Implications for Mental Health, but Perhaps Only if you Already are Happy. *Applied Research Quality Life*, 17, 375-390. <https://doi.org/10.1007/s11482-020-09891-6>
- Carver, L. F., Vafaei, A., Guerra, R., Freire, A., & Phillips, S. P. (2013). Gender differences: examination of the 12-item bem sex role inventory (BSRI-12) in an older Brazilian population. *PLoS One*, 8(10), e76356. doi:10.1371/journal.pone.0076356.
- Corruble, E., Bronnec, M., Falissard, B., & Hardy, P. (2004). Defense styles in depressed suicide attempters. *Psychiatry & Clinical Neurosciences*, 58(3), 285-288. <https://doi.org/10.11111/j.1440-1819.2004.01233.x>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Psychologie canadienne*, 49(3), 182-185. <https://doi.org/10.1037/a0012801>
- Denny, K. G., & Steiner, H. (2009). External and internal factors influencing happiness in Elite collegiate athletes. *Child Psychiatry & Human Development*, 40(1), 55-72. <https://doi.org/10.1007/s10578-008-0111-z>
- Diener, E. (2013). The remarkable changes in the science of subjective well-being. *Perspectives on Psychological Science*, 8(6), 663-666.
- Drapeau, M., Thompson, K., Petraglia, J., Thygesen, K. L., & Lecours, S. (2011). Defense mechanisms and gender: An examination of two models of defensive functioning derived from the Defense Style Questionnaire. *International Journal of Psychology & Psychological Therapy*, 11(1), 149-155.
- Gökdağ, R. (2015). Defense mechanisms used by university students to cope with stress. *International journal on new trends in education and their implications*, 6(2), 1-12.
- Gould, K. H. (1988). Old wine in new bottles: A feminist perspective on Gilligan's theory. *Social Work*, 33(5), 411-415.

- Inthapat, T. B. (2020). Conceptual framework of stress during teacher practice training among student teachers. *Journal of Education Studies*, 48(4), Article 9. <https://doi.org/10.58837/Chula.Educu.48.4.9>
- Jahanbakhsh, S., Jomehri, F., & Mujembari, A. K. (2015). The Comparison of Women's Self Confidence in Base of Gender Role. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 2285-2290.
- Juni, S., & Grimm, D. W. (1994). Sex roles as factors in defense mechanisms and object relations. *The Journal of Genetic Psychology*, 155(1), 99-106. <https://doi.org/10.1080/00221325.1994.9914762>
- Kammann, R., Farry, M., & Herbison, P. (1984). The analysis and measurement of happiness as a sense of well-being. *Social Indicators Research*, 15(2), 91-115. <https://doi.org/10.1007/BF00426282>
- Kitrungrroj, N. (2023). *Mental health status and self-worth of undergraduate students in the Faculty of Education, Suan Dusit University*. Master of Science Thesis in Mental Health, Chulalongkorn University.
- Krahé, B. (2018). Gendered self-concept and the aggressive expression of driving anger: Positive femininity buffers negative masculinity. *Sex Roles*, 79(1-2), 98-108. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0853-9>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lenney E. (1991) Sex role: The measurement of masculinity, femininity and androgyny. In: JP RobinsonPR ShaverLS Wrightsman. *Measures of Personality and Social Psychological Attitudes*, Vol. 1. San Diego: Academic Press. pp. 573-660.
- Lyke, J. (2016). Defense style predicts subjective well-being in a non-clinical sample. *The Journal of Happiness & Well-being*, 4(1), 62-71.
- Mahalik, J. R., Cournoyer, R.J., DeFranc, W., Cherry, M., & Napolitano, J.M. (1998). Men's gender role conflict and use of psychological defenses. *Journal of Counseling Psychology*, 45(3), 247-255. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.45.3.247>
- Mateo, M. A., & Fernández, J. (1991). La dimensionalidad de los conceptos de masculinidad y feminidad. *Investigaciones Psicológicas*, 9, 95-116.
- Martinez, D. (2020). Eudaimonic and hedonic wellbeing among Bangkokians: a qualitative study of Maslow's needs, intrinsic and extrinsic values. *Asean Journal of Management & Innovation*, 7(2), 17-47. <https://doi.org/10.14456/ajmi.2020.13>
- Matud, M. P. (2019). Masculine/instrumental and feminine/expressive traits and health, well-being, and psychological distress in Spanish men. *American Journal of Men's Health*, 13(1), Article 1557988319832749. <https://doi.org/10.1177/1557988319832749>
- Mongkol, A., Hattaphanom, R., Chetchotisak, P., Chalorkul, W., & Punyayai, L. (2001). *The study of Thai mental health index (individual level)*. Khon Kaen: Klang Nana Wittaya.

- Mostowik, J., Mielimaka, M., Rutkowski, K., & Ostrowski, T. (2022). Time in the mental health context: Neurotic symptomatology, defense mechanisms and the perception of time perspective among patients diagnosed with neurotic and personality disorders-A Clinical study. *Psychological Reports*, 125(1), 232-255. <https://doi.org/10.1177/0033294120978164>
- Mousavi, A., Mousavi, M. V., & Yaghubi, H. (2017). Defense mechanisms in psychological health and sport success of athletes. *Journal of Kerman University of Medical Sciences*, 24(5), 379-388.
- Nikolaev, E. L., Baranova, E. A., & Hartfelder, D. V. (2017). Androgyny in dentists: The contribution of masculinity and femininity to mental health and well-being. *Psychology in Russia*, 10(2), 117-133. <https://doi.org/10.11621/PIR.2017.0208>
- Parekh, M. A., Majeed, H., Khan, T. R., Khan, A. B., Khalid, S., Khwaja, N. M., Khalid, R., Jehan, Khan, M. A., Rizqui, I. M., Jehan, I. (2010). Ego defense mechanisms in Pakistani medical students: a cross sectional analysis. *BMC Psychiatry*, 10, 12-19. <https://doi.org/10.1186/1471-244X-10-12>
- Pawlaczyk, M., Siembida, J., Balaj, K., & Rajewska-Rager, A. (2020). The assessment of stress level, anxiety, depressive symptoms, and defense mechanisms among Polish and English medical students. *Annals of General Psychiatry*, 19, Article 29. <https://doi.org/10.1186/s12991-020-00274-7>
- Pietraszkiewicz, A., Kaufmann, M. C., & Formanowicz, M. (2017). Masculinity ideology and subjective well-being in a sample of Polish men and women. *Polish Psychological Bulletin*, 48(1), 79-86. <https://doi.org/10.1515/ppb-2017-0010>
- Public Health. (2022, April 28). Within the past 4 years, Thailand has met an increase 4 times of suicides that are higher in adolescents than working age people, *Krungthep Thurakit*, 1. <https://www.bangkokbiznews.com/social/1001472>
- Ratanasiripong, P., Siri, S., Hanklang, S., Chumchai, P., & Galvan, F. (2024). Factors related to mental health and quality of life among college and university teaching professionals in Thailand. *Thai Journal of Public Health*, 54(1), 828-845.
- Savina, M., Antonovych, M., Gorova, O., Shevchenko, L., & Melnychuk, T. (2022). Peculiarities of defense mechanisms and personal maturity in different women's sex-role types with signs of exercise addiction. *Neuropsychology*, 17(1-2), 58-65. <https://doi.org/10.5114/nan.2022.117957>
- Šnele, M. S., Todorović, J., & Komlenić, M. (2020). Gender roles and dimensions of family functioning as predictors of subjective well-being in men and women. *Teme-Časopis za Društvene Nauke*, 681-701.
- Sterner, T. R., Gudmundsson, P., Falk, H., Seidu, N., Ahlner, F., Wetterberg, H., Rydén, L., Sigström, R., Östling, S., Zettergren, A., Kern, S., Waern, M., Skoog, I. (2020). Depression in relation to sex and gender expression among Swedish septuagenarians: Results from the H70 study. *PLoS ONE*, 15(9), e0238701. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0238701>

- Surapolchai, P. (2023). *The survey of university student's health behavior* (Research report). Bangkok: Chulalongkorn University Social Research Institute.
- Taghdisi Heydarian, S. M. (2022). Comparing brain behavioral systems, defense mechanisms, and cognitive-emotional regulation in patients with type I bipolar disorder and normal individuals. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 24(4), 281-290.
- TCIJ Publication Department. (2023, February 6). 'Stress and depression' are the first urgent problems of Thai students. *Breaking News, TCIJ makes the truth appear*. <https://www.tcijthai.com/news/2023/06/scoop/12765>
- Thanasupawat, B., Rojanamiti, S., Jaikaew, S., & Srirattanaball, J. (2025). Factors influencing stress and stress management among Bachelor of Education students, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. *Journal of Dhamma for Life*, 31(3), 321-339.
- Tsirigotis, K. (2018). Indirect self-destructiveness in individuals with schizophrenia. *Revista Brasileira de Psiquiatria*, 40(1), 41-47. <https://doi.org/10.1590/1516-4446-2016-2012>
- Yazhen, Z., Onyon, N., Kochasit, S., & Charoontham, O. (2023). Factors affecting the stress management ability of college students. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews (IJSASR)*, 3(3), 65-76. <https://doi.org/10.14456/jsasr.2023.35>
- Ziadni, M. S., Jasinski, M. J., Labouvie-Vief, G., & Lumley, M. A. (2017). Alexithymia, defenses, and ego strength: Cross-sectional and longitudinal relationships with psychological well-being and depression. *Journal of Happiness Studies*, 18(6), 1799–1813. <https://doi.org/10.1007/s10902-016-9800-7>

